

Yli 40 vuotta kuntoutusta

Vuonna 1972 säädettiin kansanterveyslaki, jonka voimaantulo oli sodanjälkeisen Suomen terveydenhuoltojärjestelmän suurin ponnistus ja on edelleenkin.

Lääkintävoimistelijoita sijoitettiin nyt uusiin terveyskeskuksiin. Aikakauteni uudet lääkitävoimistelijat lähtivätkin joukoin julkisen sektorin palvelukseen.

Valmistuin joulukuussa 1975 lääkitävoimistelijaksi Turun sairaanhoito-oppilaitoksesta. Olin 181. fysioterapeutti Suomessa. Olihan lääkitävoimistelijoita kyllä enemmän, mutta laskenta aloitettiin vasta, kun koulutus Suomessa oli vakiintunut ja ammatti hyväksyttiin ammattirekisteriin.

Menin 1976 tammikuussa Turun kaupungin terveyskeskuksen kolmanneksi lääkitävoimistelijaksi, kehittämään lasten fysioterapeuttisia tutkimuksia (ryhtivirheitä, lättäjalkoja ym.) ja arvioimaan lasten motorisia taitoja lastenkoteihin.

Heti vuoden 1976 maaliskuussa minut valittiin silloisen Lääkitävoimistelijaliiton hallitukseen. Toimin hallituksessa 12 vuotta. Joka vuosi, kun minut valittiin uudelleen, olin joko raskaana tai imetin.

Lääkitävoimistelijaliiton tärkein tehtävä oli tehdä ammattia tunnetuksi samalla, kun neuvoteltiin korkeamman palkkatason puolesta. Liitolla oli siis neuvotteluoikeus sekä julkisten, että yksityisten palkoista.

Muistan, kun tuli suuri riita ilta- ja viikonlopputöistä silloisen Ruissalosäätiön omistajan kanssa. Neuvotteluissa Pekka Niemi repi jo valmiiksi rikkiinäistä villapuseroan ja kertoi, että hänellekin pitää jotain jäädä.

Minulla oli kolme lasta, kun aloitettiin puhumaan Tehyn perustamisesta.

Tällöin sanoin, että en enää jatka silloin jo Fysioterapeuttiliiton hallituksen jäsenenä.

Neuvottelut olivat mutkikkaat ja liitolle jäi vielä tehtäviä hoidettavaksi Tehyn perustamisen jälkeenkin. Katsottiin, että vanhojen olisi parasta jatkaa siirtymävaiheen aikana. Olin siis neljännen kerran raskaana. Samaan aikaan liittotason hallituksen hoitamisen kanssa toimin aktiivisesti myös Lounais-Suomen fysioterapiayhdistyksessä ja joitakin vuosia myös puheenjohtajana.

Suuntauduin heti valmistumisen jälkeen vaikeasti vammaisten lasten fysioterapiaan. Apuvälineitä ei lapsille juurikaan ollut. Pyörätuolit olivat kauheita kolhoja. Lapset sidottiin kankaankappaleilla tuoleihin.

Vuonna 1979 keväällä meitä lähti 20 lääkitävoimistelijan joukko Englantiin Spastic Centeriin.

Tuomisina sieltä tuli seisomateline, Bliss -kommunikaatio, lukusia pyörätuolimalleja ym.

Suomessa alkoi kova etsintä maahantuojista.

Lastenlinnan sairaala teki suuren työn. Apuvälineet olivat kuitenkin kohtuuttoman kalliita, eikä kunnilla ollut varaa niitä hankkia.

Aloin suunnittelemaan kotimaisia apuvälineitä. Koululaitoksen puuseppä teki ensimmäisen seisomatelineen silloiseen Hakamaan kouluun. Ensimmäinen suunnittelusopimukseni Trehab Oy:n kanssa tehtiin 70-luvun lopulla. Ruskon veneveistämöllä aloitettiin valmistaa Rusko nimistä WC-istuinta vaikeavammaisille lapsille. Edelleenkin näitä istuimia näkyy, vaikka veneveistämö on mennyt jo konkurssiin. Istuimia oli kahta kokoa ja sitten tehtiin vielä erityisvirityksiä.

Suunnittelin useita pienempiä apuvälineitä äitiyslomieni aikana.

Ehkä vieläkin kuntoutuksessa käytetyt Dafo-lastat ovat mainitsemisen arvoiset. Teimme ft Tuija Ollikkalan kanssa tutkimuksen lastahoidon vaikutuksesta CP-lapsen kuntoutumiseen vuonna 1986. Tällöin käytettiin vetoketjukupsejä.

Tällä tutkimuksella todensimme pohjan sille, että lastoja ylipäättään ryhdyttiin käyttämään aktiivikuntoutuksessa. Tänä päivänä tuskin näet pientä CP-lastaa ilman Dafoja.

Vähitellen näiden tutkimustöiden ja muiden näyttöjen kautta fysioterapeutin ammatti alkoi olla kunniallisten ammattien joukossa. Usean vuoden se on ollut nuorten halutuin ammatti.

Valtava-lain tultua voimaan 1991 kuntoutustyö pirstaloitui. Yksityinen ja julkinen työ rahoitettiin nyt eri tavalla. Varsinkin vaikeavammaisten kuntoutuksessa se alussa teki monia hankaluuksia.

Useat fysioterapeutit ryhtyivät ammatinharjoittajiksi.

Minäkin sitä kokeilin kolmen vuoden ajan.

Tein ”privattia”, niin kuin lapseni kertoivat päiväkodissa. Kiersin silloin myös luennoimassa ympäri maata. Perustimme Suomen Terapiayhdistyksen ajamaan etujamme ja tuomaan koulutusta maahan.

Itselläni oli se etuoikeus, että sain apurahoja ulkomaiseen opiskeluun niin paljon kuin perheeltäni pääsin. Toiminta kulki niin, että se, joka pääsi ulkomaille, koulutti sitten muita. Itse pidin kouluttamisesta, joten hommaa riitti.

1980-luvun lopussa sain vakavan muistutuksen kehon kestävydestä. Olin työssä silloisessa Paimion kehitysvammalaitoksessa. Nostin yksin 40-vuotiaasta vaikeasti vammaista miestä pyörätuolista lattialle. Pyörätuolin tarranauha räpsähti kiinni ja minä riuhtaisin – selän okahaarakkeen murtuma. Siihen loppui fysioterapeutin työ - eläkepaperit kirjoitettiin.

En kuitenkaan allekirjoittanut eläkehakemusta, vaan tartuin haasteeseen, josta kuulin silmälääkäri Lea Hyväriseltä. TYKS perusti kaksi kuntoutusohjaajan virkaa silmäklinikalle.

Minä ja Marja Elovirta tulimme valituksi 1992. Työ oli täysin uutta sairaalassa ja kynnettävää peltoa paljon.

Vähitellen saimme kehitettyä mallin, mikä toimi yliopistosairaalassa.

Lasten näönkuntoutusohjelman KEHNÄ kehitimme Lea Hyvärisen johdolla, niin perusteellisesti, että tätä mallia edelleen käytetään kaikissa keskussairaaloissa.

Harmillista näissä kehittämistöissä on se, että kun kehittäjät lähtevät toisiin tehtäviin, asia vähitellen muuntuu. Silmälääkäri Markku Leinonen lähti kehittämään omaa tutkimuslaitettaan ja minä lähdin tutkimaan kehitysvammaisen lapsen kuntoutuksen vaikuttavuutta.

Kyllä TYKS:n lasten näönkuntoutus on edelleen Suomen huippuluokkaa, mutta mikään ei pysy samana vuosia, vaan vaatisi päivittämistä.

Olen tavattoman kiitollinen näistä touhukkaista vuosista ja siitä, että olen saanut tutustua teihin kaikkiin.

Nuo yksinäiset vuodet tutkimustyössä opettivat, miten tärkeää on tehdä asioita yhdessä. Kehittyä siinä imussa, mitä naapuri antaa.

Harmillinenkin työkaveri voi jonain päivänä yllättää ja antaa kipinän kehittämistyölle, jos annat sille tilan.

Muistakaa, että työ ei voi pysyä samana, jos aika ja me muutamme.

Tehkäämme työstämme aikamme näköistä ja heittäytykäämme kehittämisen imuun.

*Meillä kaikilla pitää olla oikeus elää niin hyvin kuin voi -
ellei ole mahdollista elää niin hyvin kuin haluaa.*